

PHƯƠNG PHÁP TIẾP CẬN CỦA PHẬT GIÁO ĐỐI VỚI VIỆC TIÊU THỤ CÓ TRÁCH NHIỆM VÀ PHÁT TRIỂN BỀN VỮNG TRÊN CƠ SỞ THAM KHẢO TỪ CAMPUCHIA

GS. TS. Sonia Jasrotia (*)

GIỚI THIỆU

Kinh tế môi trường đã và đang trở thành vấn đề nóng ngày nay. Chủ đề này đang thống trị trên phạm vi toàn cầu và nó chính thức được coi là mối quan tâm toàn cầu đối với môi trường quốc tế sau 47 năm của Hội nghị Liên hiệp quốc về môi trường con người, được tổ chức tại Stockholm vào tháng 6 năm 1972.

Tình trạng môi trường toàn cầu đã và đang xấu đi, mặc dù các tổ chức trên toàn thế giới đã phải rất nỗ lực để giải quyết vấn đề này. Tại sao chúng ta lại thiếu thốn? Lý do đằng sau là gì? Những câu hỏi này vẫn còn đang được đặt ra. Cuộc cách mạng công nghiệp là bước ngoặt lớn trong lịch sử; diễn ra trong mọi khía cạnh của cuộc sống hàng ngày cũng như ảnh hưởng đến thu nhập bình quân và tăng trưởng dân số.

* CCR, Chair, PSR Buddhist University, Phnom Penh, Cambodia.

Một số nhà kinh tế cũng giải thích rằng tác động lớn nhất là mức sống của người dân nói chung được nâng cao (lần đầu tiên trong lịch sử), nhưng sự phát triển của con người, xã hội cũng như môi trường không được giải quyết cẩn thận do đó đều giảm sút. Với điều này, chúng ta đã phải đối mặt với các vấn đề xã hội, môi trường và tâm lý, chủ yếu do tăng trưởng kinh tế. Phát triển bền vững và tiêu thụ có trách nhiệm đã trở thành một chủ đề được quan tâm trên toàn cầu.

Câu hỏi đặt ra hiện nay là chúng ta đã học được những gì từ 47 năm qua? Chúng ta vẫn đang vật lộn giữa tiêu thụ hợp lý và hiện đại hóa. Năm 2019, chúng tôi nhận thức được các vấn đề môi trường và nghĩ về tiêu thụ hợp lý, phát triển bền vững. Trong thời đại kỹ thuật hoặc toàn cầu hóa này, mỗi người dân bình thường nên bày tỏ sự quan tâm về các vấn đề môi trường và tác động của nó. Vấn đề môi trường toàn cầu đã và đang trở nên tồi tệ hơn, nhiều tổ chức đang nỗ lực để giải quyết vấn đề này.

Nhiều phong trào đang nỗ lực hoạt động cho sự phát triển bền vững. Kể từ hội nghị LHQ năm 1992 được tổ chức tại Rio, mặc dù Thủ tướng Chính phủ và các chính phủ đã thông qua chương trình nghị sự 21 tại Rio, các vấn đề môi trường vẫn chưa được khắc phục một cách hiệu quả, lại ngày càng nghèo nàn hơn. Đáng chú ý là có những lỗ hổng lớn trong việc thực hiện chương trình phát triển bền vững. Điều quan trọng lúc này là cần đẩy mạnh các chiến dịch phát triển bền vững, tập trung vào các khái niệm tăng trưởng rừng, các khía cạnh xã hội và môi trường.

Đông Nam Á hầu như nằm giữa vùng nhiệt đới, và trở thành nơi giao lưu thương mại giữa Ấn Độ và Trung Quốc, hai thị trường lớn của châu Á. Đông Nam Á bao gồm mười một quốc gia được chia thành các nhóm khu vực đất liền và hải đảo. Miến Điện, Thái Lan, Lào, Campuchia và Việt Nam nằm trên vùng đất liền và tôi chọn Campuchia để nghiên cứu về nạn phá rừng và làm thế nào để đạt được sự phát triển bền vững vì sự phát triển bền vững là

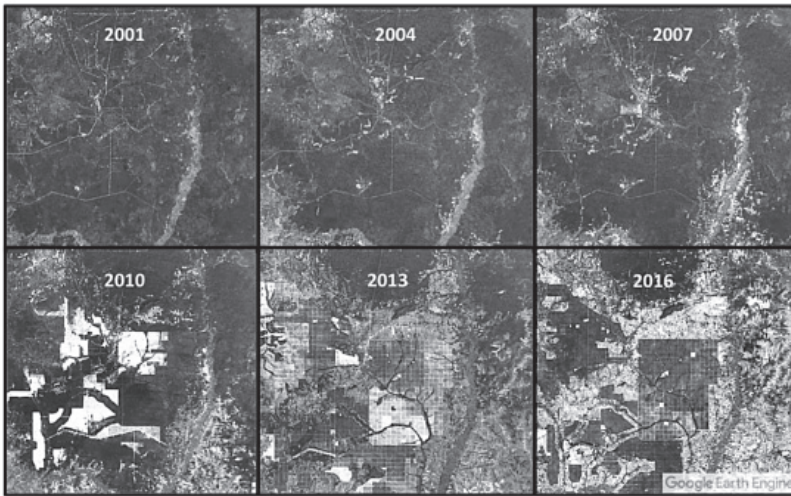
rất quan trọng. Do vậy, nghiên cứu này nhằm mục đích tập trung vào nạn phá rừng được thực hiện trong 25 năm qua và làm thế nào để đạt được mục tiêu phát triển bền vững thành công với phương pháp tiếp cận Phật giáo trong việc tiêu thụ có trách nhiệm ở Campuchia. Tôi chọn chủ đề này bởi vì tôi đã quan sát những thay đổi bất ngờ trong vòng ba năm qua. Campuchia nằm hoàn toàn trong vùng nhiệt đới, giữa vĩ độ 10° và 15° N, và kinh độ 102° và 108° E. Phía Bắc và phía Tây giáp với Thái Lan, Lào ở phía Đông Bắc và Việt Nam ở phía Đông và Đông Nam. Campuchia, (Kampuchea) là vùng đất của Phật giáo. Người Campuchia, theo truyền thống lịch sử được gọi là tộc người Khmer, có dân số 16 triệu người, trong đó người Khmer chiếm 94% và các nhóm dân tộc khác là người gốc Việt và Trung Quốc.

Mặc dù lịch sử Campuchia trải qua đầy biến cố thăng trầm, Phật giáo vẫn tồn tại cho đến nay. Vương quốc Campuchia là quốc gia theo chế độ Quân chủ lập hiến, tuân theo các nguyên tắc dân chủ tự do và đa nguyên (Điều 51 của Hiến pháp). Chế độ Khmer Đỏ đã bị lật đổ bởi chính các thành viên của Khmer Đỏ với sự trợ giúp từ các nước láng giềng vào năm 1979. Từ năm 1993, nước Cộng hòa Nhân dân Campuchia được thành lập và tiến hành cuộc Tổng tuyển cử để lấy lại sức mạnh quốc gia. Luật mới đã được thiết

lập và Điều 59 về Bảo vệ môi trường cũng đã được bổ sung trong đạo luật này.

Tại điều luật này có ghi nhận rằng: “Quyền sở hữu tài nguyên thiên nhiên nhà nước sẽ bảo vệ môi trường, cân bằng tài nguyên thiên nhiên và thiết lập kế hoạch chính xác cho việc quản lý đất, nước, không phận, gió, địa chất, hệ sinh thái, mỏ, dầu, khí đốt, đá và cát, đá quý, rừng và lâm sản, động vật hoang dã, cá và thủy sản”. Nhưng những luật này chỉ là trên giấy tờ, không hiệu quả trên thực tế vì tỷ lệ phá rừng ở Campuchia xếp hạng mức cao nhất trên thế giới và nó được coi là vấn đề môi trường đơn lẻ, tiêu cực nhất trong cả nước. Năm 1969 - 1970 độ che phủ của rừng nguyên sinh là 70%.

Hình ảnh vệ tinh từ Google Earth cho thấy các đồn điền cao su và nạn phá rừng liên quan đang gia tăng trong sáu năm qua (Hình ảnh của NASA)

NASA đã công bố hình ảnh vệ tinh trước và sau vào năm 2017, theo biên tập viên Rừng cao cấp Morgan Erickson - Davis tại trang web <http://Mongabay.com> thể hiện sự lo lắng trong tài liệu của mình bằng cách hiển thị dữ liệu về nạn phá rừng tại Campuchia. Campuchia đã mất khoảng 1,59 triệu hecta che phủ từ năm 2001 đến năm 2014 và chỉ có 3% còn lại được bao phủ là rừng nguyên sinh. Bà cũng giải thích rằng việc khai thác gỗ được chính phủ phê

chuẩn, Campuchia cũng gặp vấn đề với việc khai thác gỗ bất hợp pháp và với nghiên cứu cho thấy khoảng 90% sản lượng gỗ của quốc gia này được mua bất hợp pháp. Đây là vấn đề nhức nhối ở Campuchia. Gần đây, Chính phủ Campuchia cũng đã có những hành động, trong đó chính phủ chú trọng bảo vệ chính thức cho những khu rừng rộng lớn bị đe dọa vào năm 2016, cũng như tuyên bố một Công viên Quốc gia mới.

Việc phá rừng liên quan đến người dân địa phương, các doanh nghiệp và chính quyền Campuchia cũng như các tập đoàn xuyên quốc gia từ khắp nơi trên thế giới. Đó là do tham nhũng và để kiếm thêm lợi nhuận. Nghiên cứu đã phát hiện ra rằng do nạn phá rừng, nguy cơ mắc bệnh tiêu chảy, nhiễm trùng đường hô hấp cấp tính và sốt ở trẻ em tăng lên. Nghiên cứu này đáng báo động về những nguy hiểm sắp tới trong tương lai. Tôi đã thấy trong 3 năm ở lại đó, một hòn đảo nhỏ tên là Diamond Island (Fake Paris của Phnom Penh) đã thay đổi thành Trung tâm thương mại với tất cả các công trình.

Điều 61 của hiến pháp Campuchia giải thích rằng Nhà nước sẽ thúc đẩy phát triển kinh tế trong tất cả các lĩnh vực, nhất là ở các vùng sâu vùng xa, đặc biệt là trong nông nghiệp, thủ công nghiệp và công nghiệp, chú ý đến các chính sách về nước, điện, đường và phương tiện giao thông, công nghệ modem và tin dụng hệ thống.

Trong những năm 2010, chính phủ và hệ thống giáo dục Campuchia đã tăng cường sự tham gia và hợp tác với các nhóm môi trường quốc gia và quốc tế.

Chính phủ có thể lập kế hoạch và thực hiện nhưng đó không chỉ là nhiệm vụ của chính phủ mà còn là trách nhiệm của mỗi cá nhân như trong giáo lý Phật giáo đã đề cập. Đó là điều quan trọng để thực hiện thành công các chương trình hành động của chính phủ; nếu chúng ta không sẵn sàng bảo tồn môi trường và tài nguyên cho các thế hệ tương lai thì không ai có thể giúp chúng ta. Đó là cách tiếp cận của Phật giáo, quan trọng cho sự phát triển bền

vững, tiêu thụ hợp lý và có trách nhiệm. Biến đổi môi trường với sự giúp đỡ của phương pháp tiếp cận Phật giáo là tia hy vọng cho các thế hệ tương lai. Thiên nhiên được trân trọng trong Kinh điển Pali. Cây cối rất gần gũi với cuộc đời đức Phật, ba sự kiện quan trọng trong đời Ngài đều được chứng kiến dưới gốc cây: Đản sinh, Thành đạo và Niết bàn.

“Yassa rukkhassa chayaya nisadeyya sayeyya va

Na tassa sakkam bhajeyya mittadubhato papako”.

Câu thơ minh họa rằng một người ngồi dưới bóng cây không nên cắt cành của nó, và nếu người ta làm điều đó thì anh ta là một kẻ ác. Giáo lý sinh thái Phật giáo lên án người bẻ cành cây mang lại cho anh ta bóng mát như những câu thơ trên đã giải thích. đức Phật đưa ra Giới luật để Tăng Ni không du hành trong mùa mưa. Mọi người nên ở lại một nơi và thực hành các giáo lý sau khi nhận ra rằng nhiều loại cây cỏ nhỏ, màu xanh lá cây bị phá hủy khi chúng ta đi du hành. Điều này chẳng phải đã cho thấy rằng, trong Phật giáo, dù cây đã được tôn thờ nhưng việc bảo vệ cây và môi trường vẫn là điều cần thiết trong thực tế. Vào thời của đạo đức sinh thái, đức Phật đã khuyến khích các nhà sư bảo vệ và bảo tồn thiên nhiên. Những đạo đức sinh thái này rất cần thiết trong cuộc sống hàng ngày để tiêu thụ có trách nhiệm nhằm khuyến khích phát triển bền vững.

Phật giáo luôn nhấn mạnh rằng lòng tham và dục vọng là rào cản lớn cho tiềm năng phát triển tinh thần của con người. Thánh Mahatma Gandhi cũng từng giải thích rằng: “thế giới có đủ tài nguyên để thỏa mãn mọi nhu cầu của một người, nhưng không đủ tài nguyên để thỏa mãn những người tham lam”. Ở đây, sự thật Nobel thứ hai và thứ ba rất quan trọng bởi vì con người đang đau khổ khi khao khát cuộc sống xa hoa, gia tăng lòng tham lam và sự thiếu hiểu biết của mình. Để có cuộc sống xa hoa như vậy, con người đã tạo ra những nhà máy khổng lồ, cần nhiều sản phẩm và nhiều nguyên liệu hơn, chiếm đất, phá rừng để sản xuất nhiều

hơn. Biến đất rừng thành khu vực thương mại dẫn đến lũ lụt ở Campuchia. Việc phá rừng nhanh chóng đang gia tăng mực nước biển, băng trôi đang tan chảy là kết quả lòng tham của con người đối với cuộc sống xa hoa. Lòng tham mang đến nỗi đau và sự tham nhũng. Phật giáo dạy con người những đức tính không tham lam, không hận thù và không si mê trong mọi mưu cầu của con người.

Campuchia là một quốc gia Phật giáo và gần 97% dân số theo đạo Phật nhưng vẫn có tỷ lệ phá rừng rất cao. Điều quan trọng là thực hành đạo đức Phật giáo để phát triển bền vững. Đào tạo tâm lý về đạo đức Phật giáo được khuyến nghị cho tất cả các quan chức và doanh nhân để họ có thể hiểu được tầm quan trọng của rừng. Tham nhũng là lý do lớn nhất đằng sau sự mất cân bằng. Con người phải học cách thỏa mãn nhu cầu của mình (biết đủ) và không làm gia tăng lòng tham của mình (ít muốn). Sự giàu có của rừng không phải là vô hạn mà lòng tham của con người thì không giới hạn. Con người hiện đại không kiểm soát được và lòng tham của họ đối với sự xa xỉ và khoái cảm đã hủy hoại thiên nhiên một cách tồi tệ. Phật giáo khuyến khích con người không gây hấn với thiên nhiên.

Chính phủ Campuchia đang thực hiện các bước nhỏ hướng tới tiêu thụ bền vững và hợp lý bằng cách đưa ra kế hoạch hành động và chiến lược môi trường quốc gia (NESAP) được Chính phủ Hoàng gia Campuchia phê duyệt vào tháng 12 năm 2018. Nó chứa những ý tưởng mới về cách kích thích tăng trưởng xanh và bền vững với môi trường đất nước. Đây là những tiêu điểm:

- Đánh giá lợi ích kinh tế xã hội, tiềm năng của cải thiện bền vững môi trường bằng cách xem xét hiện trạng môi trường và tài nguyên thiên nhiên trong nước, phân tích các động lực chính của môi trường và thay đổi tài nguyên thiên nhiên, xem xét hiệu quả thực hiện của các chiến lược phát triển hiện có về môi trường, tăng trưởng xanh và phát triển bền vững đồng thời xác định các bài học quan trọng, v.v...

Đây là một bước tiến đáng hoan nghênh của Chính phủ Hoàng gia Campuchia nhưng việc thực hiện trên thực tế vẫn còn là một khoảng cách khá xa. Ở Campuchia E. F. SCHUMACHER, nền kinh tế Phật giáo có thể hoạt động, đã giải thích trong tác phẩm của mình rằng “Chánh mạng” là một trong những yêu cầu của Bát chánh đạo. Con đường tiêu thụ trung đạo nên được giới thiệu rộng rãi với sự giúp đỡ của việc tiêu thụ có trách nhiệm ấy có thể đưa đất nước đến sự phát triển bền vững. Ông tuyên bố rằng mục tiêu của Viking là phải đạt được sức khỏe tối đa với mức tiêu thụ tối thiểu.

Tóm lại, quan trọng là cần phải nâng cao nhận thức của người dân địa phương, doanh nhân. Điều quan trọng đối với các quan chức chính phủ là họ nên đi con đường trung đạo để phát triển bền vững. Đó chỉ có thể là mức tiêu thụ hợp lý nhằm cân bằng thảm họa hoặc có thể bảo vệ chúng ta khỏi nghịch cảnh trong tương lai. Chính phủ Campuchia có thể thực hiện các bước quan trọng trong việc kiểm chế tham nhũng, có thể hạn chế việc cắt giảm và xuất khẩu bất hợp pháp. Điều 51 trong hiến pháp của Campuchia đó là bảo vệ môi trường cần được thực hiện mạnh mẽ. Các bước nhỏ của chính phủ chính là ủng hộ tiêu thụ hợp lý và phát triển bền vững có thể tạo ra những thay đổi. Các tổ chức phi chính phủ làm việc vì sự phát triển bền vững nên tiến lên mạnh mẽ và có thể giáo dục mọi người về tầm quan trọng của rừng và cảnh báo họ về hậu quả. Ở đây, các tu viện và tu sĩ Phật giáo có thể đóng vai trò quan trọng bằng cách hướng dẫn mọi người thực hiện giáo lý Phật giáo trong thực tế.